

Η Διαχείριση ως φαινόμενο πολιτισμικής παρακμής

Δρ Μάνος Δανέζης
Επίκουρος καθηγητής
Τμήματος Φυσικής
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ένα πολιτισμικό (και όχι πολιτιστικό) ρεύμα εκφράζει βασικά την εκάστοτε προσπάθεια του ανθρώπου να ξεπεράσει και να ελέγξει τριών ειδών φόβους:

1. Τον φόβο της φυσικής ανθρώπινης επιβίωσης. Ο φόβος αυτός περιλαμβάνει στον σκληρό του πυρήνα, επί μέρους φόβους όπως της αβεβαιότητας εξεύρεσης πόρων βιολογικής επιβίωσης και τον φόβο άσκησης βίας από τον δυνατότερο.

Η προσπάθεια υπέρβασης όλων αυτών των φόβων επιβίωσης ανάγκασε τον άνθρωπο να εφεύρει την έννοια της «οργανωμένης κοινωνικής ζωής» και σε προέκταση την έννοια της «Κοινωνικής Φιλοσοφίας».

2. Το φόβο της βίαιης δράσης του φυσικού περιβάλλοντος. Οι κατακλυσμοί, οι σεισμοί, οι βροντές και οι αστραπές, το μυστήριο του έναστρου ουρανού, η αιφνίδια μεταβολή των κλιματολογικών συνθηκών, δημιουργούσαν έναν εσωτερικό φόβο, τόσο στο επίπεδο της φυσικής επιβίωσης του ανθρώπου, όσο και στο επίπεδο του μεταφυσικού και ψυχολογικού δέους. Τον φόβο των γεγονότων του Φυσικού του περιβάλλοντος προσπάθησε ο άνθρωπος να ξεπεράσει μέσω της «Γνώσης». Της διερεύνησης δηλαδή των αιτίων που προκαλούν τα γεγονότα που τον φόβιζαν. Η αναζήτηση της «Γνώσης» γέννησε την «Επιστημονική Κοσμοθεωρία».

3. Τον μεταφυσικό φόβο. Τον φόβο δηλαδή που προκαλούσαν γεγονότα τα οποία ξέφευγαν από το πλαίσιο της λογικής ερμηνείας η οποία απέρρευε από την εμπειροκρατία των ανθρώπινων αισθήσεων. Ο μεταφυσικός φόβος δημιουργούσε ανεξέλεγκτα προσωπικά και συλλογικά φαινόμενα τα οποία αποσάθρωναν τις δομές του Κοινωνικού Συστήματος, αλλά και της Επιστημονικής Κοσμοθεωρίας. Απάντηση στο μεταφυσικό του φόβο έδωσε ο άνθρωπος δημιουργώντας τις δομές της «Εσωτερικής Φιλοσοφίας». Η Εσωτερική φιλοσοφία είχε ως στόχο της να κατασιγάσει τα φαινόμενα μεταφυσικού φόβου με προεξάρχοντα τον «Φόβο του Θανάτου».

Με βάση την προσπάθεια κατασίγασης των τριών αυτών επί μέρους ανθρώπινων φόβων ένα Πολιτισμικό Ρεύμα συγκροτείται πάνω στην ισόρροπη και αλληλοεξαρτώμενη ανάπτυξη των τριών προηγούμενων πυλώνων: Της «Κοινωνικής Φιλοσοφίας», της «Επιστημονικής Κοσμοθεωρίας» και της «Εσωτερικής Φιλοσοφίας».

Σε πολλές περιπτώσεις, οι ανθρώπινες διοικητικές δομές κάποιου πυλώνα του πολιτισμικού ρεύματος κυριαρχούν επί των διοικητικών δομών των άλλων δύο πυλώνων δημιουργώντας πολιτισμικά ρεύματα ενός πυλώνα.

Με τον τρόπο αυτό δομούνται τα «Θεοκρατικά» τα «Διοικητικά» και τα «Θετικιστικά» πολιτισμικά ρεύματα., αναλόγως του αν επικρατούν οι διοικητικές δομές της εσωτερικής φιλοσοφίας, της κοινωνικής φιλοσοφίας ή της επιστημονικής κοσμοθεωρίας αντίστοιχα.

Το Διοικητικό Πολιτισμικό Ρεύμα

Το Διοικητικό Πολιτισμικό Ρεύμα, το οποίο βιώνουν οι δυτικές κοινωνίες σήμερα, είναι αποτέλεσμα της επικυριαρχίας του πυλώνα της Κοινωνικής Φιλοσοφίας πάνω στους δύο άλλους πολιτισμικούς πυλώνες. Φιλοσοφία αυτού του Πολιτισμικού

Ρεύματος είναι ή δογματική κατάργηση κάθε άλλου ανθρώπινου φόβου, εκτός του φόβου της Φυσικής επιβίωσης, τον οποίο υποτίθεται ότι κατασιγά μια δίκαια και ορθολογιστική Κοινωνική δομή.

Ο μεταφυσικός φόβος, καταργείται θεμελιακά εφόσον διατυπώνεται το δόγμα ότι δεν υπάρχει τίποτα πέρα από ότι αντιλαμβάνονται οι αισθήσεις μας. Ο φόβος του θανάτου υποτίθεται ότι μηδενίζεται εφόσον διατυπώνεται το δόγμα ότι τίποτα δεν υπάρχει πριν την ανθρώπινη γέννηση και μετά τον φυσικό θάνατο. Με τον τρόπο αυτό γίνεται μια προσπάθεια μηδενισμού της ισχύος και της επιρροής του πυλώνα της εσωτερικής Φιλοσοφίας, και ως εκ τούτου και οι παραγόμενες δομές της Θεολογίας και της Θρησκείας.

Στο πολιτισμικό αυτό ρεύμα η Επιστημονική Κοσμοθεωρία και οι παραγόμενες από αυτήν, Επιστήμη και Τεχνολογία, αποτελούν απλά όργανα των φυσικών αναγκών της κοινωνικής δομής. Η ύπαρξή της Επιστήμης και της Τεχνολογίας, δικαιολογείται, και κάποιες φορές δοξάζεται, μόνο αν εξυπηρετεί τις παραγωγικές και φυσικές ανάγκες της ανθρώπινης επιβίωσης, ή αποδεικνύει το σφαλές των θεολογικών μεταφυσικών απόψεων.

Μια ακραία έκφραση του προηγούμενου πολιτισμικού ρεύματος είναι το «*Διαχειριστικό Πολιτισμικό Ρεύμα*» το οποίο εκφράζεται στα τελευταία στάδια κατάργησης του διοικητικού μοντέλου. Η άποψη η οποία διατυπώνεται είναι ότι το μοναδικό αίτιο αποσάθρωσης των δομών του διοικητικού πολιτισμικού μοντέλου είναι η κακή διαχείριση. Με βάση αυτή την φιλοσοφία προβαίνει σε μια αναδιάταξη των κοινωνικών διοικητικών δομών μέσω της θεσμοθέτησης ενός απέραντου πλέγματος νέων θεσμικών κοινωνικών συμβάσεων (νόμων και διατάξεων λειτουργίας). Σε κάποιες περιπτώσεις και σε κάποια έκταση οι διαχειριστικές αυτές παρεμβάσεις μπορεί να κρίνονται αναγκαίες. Το πρόβλημα αρχίζει να εμφανίζεται όταν οι φιλοδοξίες των διαχειριστικών διοικητικών δομών, προκειμένου να διαιωνίσουν την εξουσιαστική παρουσία τους στα πλαίσια της κοινωνίας, αρχίζουν να σχηματοποιούν τις πρώτες κοινωνικές ψευδαισθήσεις. Οι ψευδαισθήσεις συνίστανται στη δημιουργία της εντύπωσης ότι η «*Διαχείριση*» μπορεί να ταυτιστεί και να αντικαταστήσει την έννοια της «*Κοινωνίας*» και της «*Πολιτικής*». Αυτό γίνεται επιπόλαια και χωρίς να γίνονται αντιληπτές οι εκλεκτικές και διαφοροποιητικές σχέσεις οι οποίες διέπουν αυτές τις έννοιες. Η «*Κοινωνία*» αποτελεί το ιστορικό υποκείμενο. Η «*Πολιτική*», σε κάθε της έκφραση, το μέσον επίτευξης των στόχων της κοινωνίας και τέλος η «*Διαχείριση*», μέσω σύγχρονων δομών και τεχνικών, το εργαλείο εξυπηρέτησης της «*Κοινωνίας των Ανθρώπων*».

Ένα διαχειριστικό πολιτισμικό ρεύμα σύντομα αλώνετε από την οικονομική δομή και από διαχειριστικό μεταμορφώνεται σε «οικονομίστικο» όπως θα δούμε στη συνέχεια. Η ακραία αυτή Διαχειριστική αντίληψη, την οποία βιώνουμε σήμερα, αποτελεί το κύκνειο άσμα του διοικητικού πολιτισμικού ρεύματος.

Η Οικονομία

Στα πλαίσια του πυλώνα της κοινωνικής φιλοσοφίας εντάσσεται το οικοδόμημα της οικονομίας. Η οικονομία δεν μπορεί να ταυτιστεί με τον πυλώνα της κοινωνικής φιλοσοφίας αλλά αποτελεί μέρος και ουσιαστικό συστατικό της. Ομοίως δεν αποτελεί, στο φιλοσοφικό της τουλάχιστον υπόβαθρο, επιστήμη, παρά μόνο στο μέτρο της χρησιμοποίησης μιας σειράς επιστημονικών ειδικοτήτων όπως της κοινωνιολογίας των μαθηματικών και της ψυχολογίας.

Η οικονομία αποτελεί τον ισχυρό βραχίονα μέσω του οποίου ο πυλώνας της κοινωνικής φιλοσοφίας, στην εφαρμοσμένη του έκφραση, στηρίζει τους δύο άλλους

πολιτισμικούς πυλώνες. Η οικονομική δομή βέβαια διαμορφώνεται και οριοθετείται από το περιεχόμενο και την επίδραση της εσωτερικής φιλοσοφίας και της επιστημονικής κοσμοθεώρησης

Η αδυναμία των δύο άλλων πυλώνων να επιδράσουν και να δεσμεύσουν τις δομές του κοινωνικού συστήματος και σε προέκταση της οικονομίας, οδηγούν σε απρόβλεπτα αποτελέσματα. Η ευρύτερη κοινωνική συγκρότηση υπερεκτιμώντας τις δυνατότητες της οικονομίας, ως μέσου επιβολής επί των άλλων πυλώνων, της επιτρέπει το γιγαντισμό ο οποίος σε πολλές περιπτώσεις οδηγεί σε άλωση όλων των κοινωνικών και πολιτικών δομών από τις οικονομικές δομές. Στην περίπτωση αυτή ο πυλώνας της κοινωνικής φιλοσοφίας εκφυλίζεται σε έναν μονολιθικό οικονομικό οικοδόμημα το οποίο στη συνέχεια υποδουλώνει τους δύο άλλους πολιτισμικούς πυλώνες μετατρέποντας το πολιτισμικό ρεύμα, σε ρεύμα ενός πυλώνα το οποίο οδεύει με γοργά βήματα προς την πλήρη κατάρρευση που βιώνουμε σήμερα..